

УДК 911.3: 796.5(477)

ЕТАПИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

М. Мальська, М.Рутинський, І.Пандяк, Д. Каднічанський

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. П.Дорошенка, 41, м. Львів, 79000*

Описано процес становлення та основні етапи розвитку кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка. Детально схарактеризовано базові напрями досліджень кафедри, оцінено внесок кожного з науковців кафедри у формування її наукового доробку, акцентовано увагу на основних монографіях, навчальних посібниках і підручниках, підготовлених колективом кафедри за останні дев'ять років.

Ключові слова: кафедра туризму, етапи розвитку, наукова спеціалізація.

Проголошення суверенітету України зумовило розвиток економіки на ринкових засадах, активне формування туристичної сфери господарства та необхідність висококваліфікованих фахівців з туризмознавства. Одним з перших вищих навчальних закладів в Україні, що відповідно до суспільно-економічних потреб започаткував підготовку висококваліфікованих фахівців з організації і управління туристичною діяльністю, фахівців-туризмологів, став Львівський національний університет імені Івана Франка.

У 1998 р. на географічному факультеті Університету започатковано підготовку студентів за новою навчальною спеціалізацією “менеджмент туристичної індустрії”, водночас створено міжкафедральний Регіональний ресурсний центр – базу навчально-методичного забезпечення з підготовки фахівців для туристичної сфери. Організаційно завершується на факультеті процес становлення структурного підрозділу з усебічної підготовки кваліфікованих фахівців організаторів-туризму відкриттям кафедри (ухвала Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка від 29.01.2003 р. “Про створення кафедри туризму на географічному факультеті”).

Завідувачем кафедри обрано ініціатора, активного організатора її створення, кандидата економічних наук, доцента Мальську Марту Пилипівну. На початках науково-викладацький та науково-допоміжний склад кафедри формувався внаслідок перерозподілу штатних посад та передачі потоків студентів, які навчались за спеціальністю “менеджмент туристичної індустрії” кафедри географії України. На день створення кафедри, окрім завідувача, активно долучились до розвитку кафедри доц. Ковальчук А.С., доц. Рутинський М.Й., доц. Паньків Н.М., ас. Гаталяк О.М.

У перший рік функціонування кафедри туризму завдяки наполегливій позиції М.П. Мальської досягнуто суттєвих кількісних та якісних успіхів: вдвічі збільшився науково-викладацький та навчально-допоміжний персонал, успішно відбулися захисти кандидатських дисертацій чотирьох молодих науковців (Пенюка С.І., Пандяка І.Г., Бордун О.Ю., Гамкала М.З.), які зараховуються упродовж 2003 р.

на посади асистентів кафедри, за сумісництвом на посади доцентів зараховано управлінців-практиків, керівників обласного і міського управління туризму – Клімашевського А.В. та Забарилу А.Ю., на посаду асистента зараховано випускника першого випуску Ярмоловича В.В. Суттєво збільшується контингент студентів, конкурс на спеціальність “менеджмент туристичної індустрії” стає одним з найбільших в університеті, щорічно сукупно на спеціальність вступає понад 120 студентів денної та заочної форми навчання.

Етап становлення кафедри туризму тривав упродовж 2003–2010 рр. Серед вагомих здобутків на кафедрі цього періоду:

- отримання ліцензій Міністерства освіти і науки України для підготовки на географічному факультеті студентів напряму “Туризм” освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”, “Спеціаліст”, “Магістр”;

- кафедра туризму стає базовою у забезпеченні підготовки фахівців у галузі туристичної індустрії за кваліфікаційним рівнем “Спеціаліст” спеціальності “менеджмент туристичної індустрії” в Інституті післядипломної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка;

- укладено угоди між географічним факультетом та туристичними фірмами та готелями міста Львова про проходження в їхній базі виробничих практик студентами, організуються регіональні та міжнародні навчальні практики студентів кафедри туризму у Польщі та інших країнах ЄС;

- підготовка і видання перших в Україні україномовних підручників, навчальних посібників і курсів лекцій з теорії і практики туризму: “Менеджмент туризму”, “Основи туристичного бізнесу”, “Географія туризму України”, “Рекреалогія з основами курортології”, “Планування діяльності туристичних підприємств”, “Організація і технологія обслуговування туристів туристичною фірмою” та ін.;

- участь викладачів кафедри у понад десяти міжнародних науково-практичних конференціях туристичного профілю, видання близько трьох десятків статей з актуальних проблем туризму та серії навчально-методичних публікацій;

- участь науковців кафедри М. Мальської, М. Рутинського, Н. Мандюка у престижному міжнародному дослідницькому проєкті PAUCI “Туристичний потенціал Західної України” (координатор від України – Ю.В. Зінько), за результатами якого у 2005 р. у Варшаві видано фундаментальну колективну монографію “Potencjal turystyczny Ukrainy Zachodniej”;

- реалізація науково-дослідних проєктів відповідно Угоди про співпрацю між Львівським національним університетом імені Івана Франка, Державною туристичною адміністрацією України та Асоціацією навчальних закладів України туристичного і готельного профілю;

- налагодження партнерських відносин з Варшавським, Вроцлавським та Ягелонським університетами, Варшавським інститутом туризму, Гданською вищою школою готельярства і туризму;

- урядова нагорода завідувача кафедри туризму М. Мальської – нагрудний знак “Почесний працівник туризму України” (2004).

- збільшення штату внаслідок зарахування на посади асистентів молодих науковців-випускників кафедри туризму – Мандюка Н.Л., Масюк Ю.О., кафедри

географії України – Манька А.С., випускниці факультету міжнародних відносин – Пурської І.С.

Упродовж наступного етапу – етапу динамічного зростання (2006 – 2010 рр.) головними здобутками кафедри туризму є:

- підготовка завідувачем кафедри докторської дисертації;
- захист кандидатських дисертацій п'ятьма викладачами кафедри;
- проходження працівниками кафедри тривалих міжнародних наукових стажувань в університетах ФРН і Португалії (О. Вуйцик) та Польщі (М. Мальська, М. Рутинський, М. Гамкало, А. Ховалко, Н. Кудла);
- відкриття кафедральної лабораторії “Навчальна туристична агенція” для формування у студентів професійних умінь та практичних навиків роботи за обраною спеціальністю;
- підготовка й видання серії підручників і навчальних посібників з питань теорії і практики туризму і готельного бізнесу: “Туристичний бізнес: теорія та практика”, “Готельний бізнес: теорія та практика”, “Міжнародний туризм і сфера послуг”, “Сільський туризм”, “Замковий туризм в Україні”, “Історія туризму”, “Туристичне країнознавство. Європа”, “Туристичне краєзнавство”, “Музеєзнавство”, “Планування туристичної діяльності”, “Актуальні проблеми управління туристичною індустрією”;
- участь викладачів кафедри у понад двох десятках міжнародних науково-практичних конференціях туристичного профілю, видання близько сотні статей і тез доповідей з актуальних проблем туризму, а також серії навчально-методичних публікацій;
- організація викладачами та студентами кафедри спортивно-туристичних сплавів, гірськолижних тренінгів і категорійних гірських піших походів (координатори – доценти М. Гамкало, В. Монастирський, П. Романів), а також навчально-екскурсійних студентських турів Україною та теренами Європейського Союзу від Польщі й Угорщини до Італії та Франції (координатори – доценти О. Бордун, М. Гамкало, М. Рутинський);
- укладання нових двосторонніх партнерських угод про творчу співпрацю з науковими інституціями держав ЄС (Швеція, Польща, Угорщина);
- проведення у 2007 р. представницького міжнародного наукового семінару «Стежками Івана Франка», присвяченого 150-річчю від дня народження письменника;
- організація з 2007 р. щорічних міжнародних науково-практичних конференцій «Географія і туризм: європейський досвід» за участю провідних науковців Польщі, Словаччини, РФ, Білорусі та України;
- відзначення у 2008 р. першого 5-річного ювілею кафедри туризму та видання до цієї урочистої дати колективної монографії «Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність».

Упродовж етапу динамічного зростання штат науково-педагогічного персоналу кафедри туризму двічі суттєво поповнювався завдяки залученню перспективних молодих науковців. Зокрема, 2007 р. на асистентські посади зараховано вихованців географічного факультету Львівського національного університету імені Івана

Франка О. Вуйцик, Д. Каднічанського, В. Монастирського, П. Романіва. А 2008 – 2010 рр. за результатами навчання в аспірантурі за сумісництвом на асистентські посади зараховано лаборантів кафедри туризму С. Білоус, Т. Завадовського, А. Ховалко.

Сучасний етап розвитку кафедри туризму логічно започаткувати датою захисту завідувачем кафедри М. Мальською дисертаційного дослідження на тему «Формування і розвиток просторових систем послуг (теорія та практика реалізації)» й здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. На підставі дисертаційного дослідження видано монографію «Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика)».

Ознаками сучасного етапу сталого розвитку є всеукраїнське й міжнародне визнання кафедри туризму чільним у Західному регіоні України науково-педагогічним підрозділом Львівського національного університету імені Івана Франка у сфері туристичної освіти й науки. Кафедра утримує найвищий рейтинг серед інших кафедр і вищих навчальних закладів західного регіону України за:

- індексом конкурсного набору серед абітурієнтів на напрям підготовки «Туризм», під час вступної кампанії 2011 – 2012 рр. найвищий в Університеті – 78 осіб на бюджетне місце;

- обсягом видання навчальної літератури з теорії і практики туризму із грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

- якісними критеріями підготовки висококваліфікованих фахівців (бакалаврів, спеціалістів і магістрів) туристичної галузі;

- показником реального працевлаштування за фахом випускників кафедри у туристичних фірмах, екскурсійних бюро, готельних закладах, органах державного управління міста Львова та західного регіону держави.

З осені 2011 р. штат науково-педагогічного персоналу кафедри туризму поповнився кращими випускниками магістратури – І. Жук та О. Біланюк. Отже, станом на 20.11.2011 колектив кафедри туризму складається з 24 викладачів (рис.1). Інтелектуальний потенціал кафедри є її основним надбанням і запорукою сталого розвитку у структурі географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Стратегічними цілями подальшого розвитку кафедри туризму є тісна інтеграція науки з практикою туристичного бізнесу, науково-методичне забезпечення місцевих ініціатив розвитку туризму на Львівщині, наукове пропагування на закордонних форумах туристичних можливостей України, керівництво регіональними й міжнародними науково-дослідними проектами з усебічного вивчення, інвентаризації й експертно-прогностичної оцінки наявного в регіоні потенціалу для розбудови модерної туристичної індустрії на рівні сучасних європейських вимог і стандартів.

Упродовж останніх восьми років на кафедрі туризму сформувалися й динамічно розвиваються дванадцять основних напрямів досліджень, а саме: просторові системи послуг у сфері туризму; менеджмент і маркетинг туризму; організація й планування туризму; історія туризму; географія туризму; рекреація та рекреаційна географія; туристичне краєзнавство й міжнародний туризм; туристичне краєзнавство; менеджмент і організація готельного бізнесу; туристично-рекреаційний потенціал України; організація екологічного і сільського туризму; організація активних видів

туризму. Загальне керівництво й потужний імпульс розвитку названих напрямів досліджень задає завідувач кафедри, доктор економічних наук М. Мальська.

М. Мальська координує розвиток усіх напрямів, що їх розробляють працівники кафедри для формування львівської наукової школи туризму і сфери послуг. Ця стратегічна ціль досягається завдяки високій працездатності. За останнє десятиріччя завідувачем кафедри опубліковано 24 книги сумарним обсягом 7713 сторінок (456 др. аркушів). Загальна кількість праць завідувача кафедри становить 187, очолює рейтинг працівників кафедри туризму.

Подальші перспективи розвитку кафедри туризму. На сьогодні кафедра туризму є найчисленнішим структурним підрозділом географічного факультету. Це ставить перед нею низку нових відповідальних завдань щодо гідного представлення науково-педагогічного потенціалу географічного факультету, дотримання високих стандартів якості, етики й традицій викладацької майстерності, збереження позиції лідера на ринку освітніх послуг регіону, виховання нової генерації національно свідомої еліти України, розвитку актуальних новітніх напрямків наукових студій на межі взаємопроникнення географічної й економічної наук.

У полі зору науковців кафедри на найближчу перспективу -міждисциплінарні дослідження теоретичних та конкретних прикладних проблем туристичного загосподарювання Українських Карпат, Передкарпаття і Закарпаття, прикордонних територій, Покуття, Розточчя, Опілля, Волині та Поділля, а також вивчення досвіду розвинених країн Європи, і передусім наших найближчих сусідів, щодо запровадження ефективних ринкових механізмів державного та недержавного стимулювання розвитку туристичної індустрії на місцевому і регіональному рівнях; розвиток польсько-української співпраці у туристичній сфері; вивчення пріоритетних осей (транспортно-туристичні коридори) та організаційних форм (мале приватне підприємництво, поліфункціональні туристичні кластери, територіальні екотуристичні утворення, вільні рекреаційно-туристичні зони тощо) розбудови сучасної туристичної інфраструктури; маркетингово-географічні дослідження (вивчення географії попиту на рекреаційно-туристичні послуги, географії туристичного іміджу окремих районів тощо); географії ринково-туристичної кон'юнктури; географії внутрішньо- та міжрегіональної конкуренції місцевих турпродуктів тощо.

Стаття: надійшла до редколегії 06.04.2012

прийнята до друку 20.04.2012